

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐ

2022թ. Հունվար-
սեպտեմբեր

Ամփոփ նկարագիր

2022թ. երրորդ եռամսյակում ռուս-ուկրաինական պատերազմը շարունակվեց, ինչի հետևանքով Ռուսաստանի քաղաքացիների և ռուսական կապիտալի ներհուսքը չդանդաղեց: Ավելին, Ռուսաստանում մասնակի մոբիլիզացիայի հայտարարումից հետո, ակնկալում ենք, որ վերոնշյալ տեմպերի ընթացիկ միտումները կպահպանվեն մինչև 2022թ. տարեվերջ:

Հայաստանի տնտեսական ակտիվության աճողական ցուցանիշը 2022թ. հունվարից սեպտեմբեր ընկած ժամանակահատվածում աճել է:

2022թ. հունվար-սեպտեմբերին նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ՝

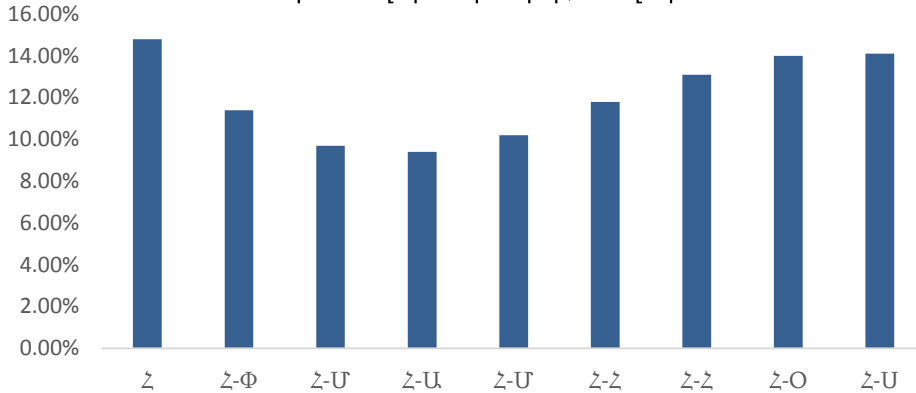
- արտահանումն աճել է 63.8%-ով,
- ներմուծումն աճել է 61.6%-ով,
- զբոսաշրջիկների ներհուսքն աճել է 2 անգամ,
- միջին աշխատավարձն աճել է 13.4%-ով,
- տնտեսական ակտիվության ցուցանիշն աճել է 14.1%-ով:

2022թ. սեպտեմբերին Հայաստանում գնաճը կազմել է 9.9%: ՀՀ կենտրոնական բանկը 2022թ. երրորդ եռամսյակում երկու անգամ բարձրացրել է տոկոսադրույքը:

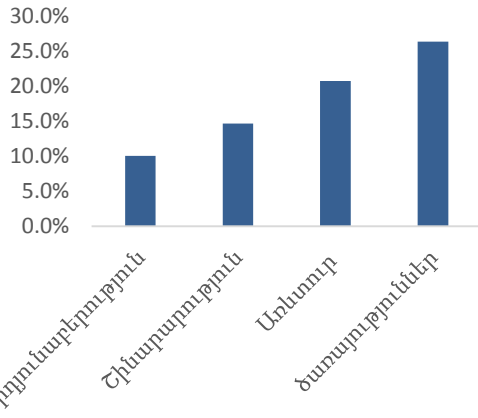

Հիմնական տնտեսական ցուցանիշներ

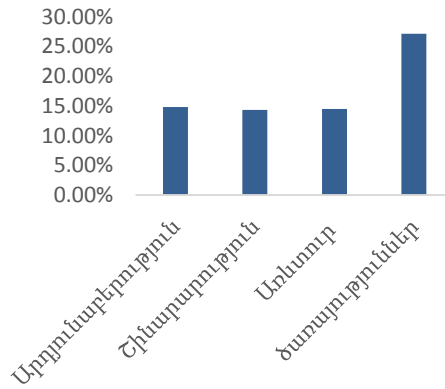
Գծապատկեր 1: Տնտեսական ակտիվության ցուցանիշ
2022թ. հունվար-սեպտեմբեր, աճողական

Գծապատկեր 2: Աճն ըստ ոլորտների
2022թ. սեպտեմբերը նախորդ տարվա նույն ամսվա նկատմամբ

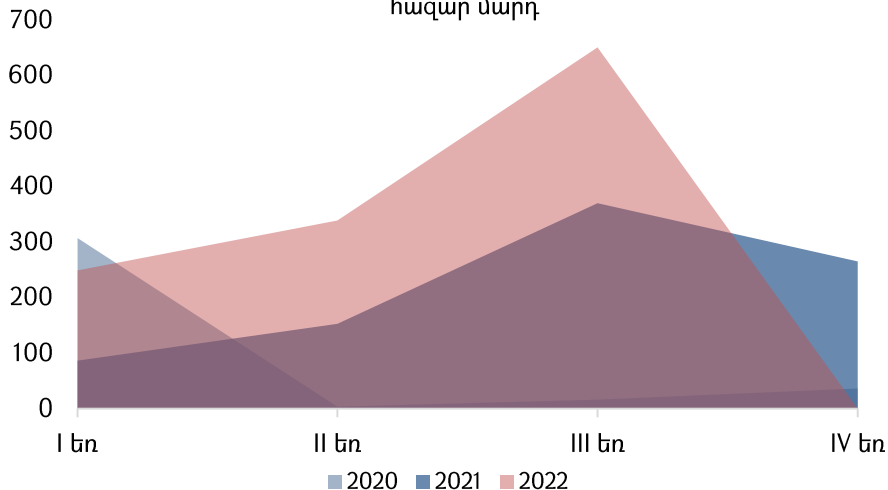
Գծապատկեր 3: Աճն ըստ ոլորտների
2022թ. հունվար-սեպտեմբերը նախորդ տարվա նույն ամսվա նկատմամբ

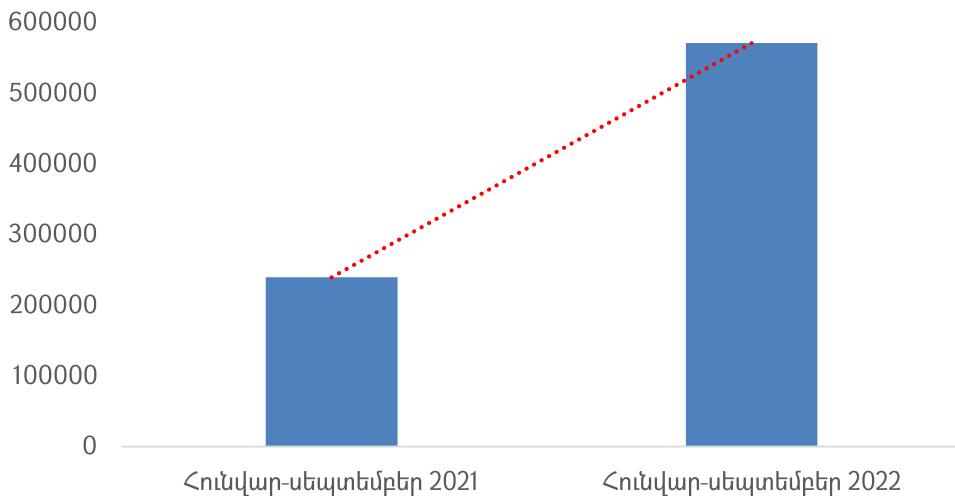
- Տնտեսական ակտիվության ցուցանիշն (ՏԱՑ)** աճի միտում է գրանցել 2022թ. ընթացքում՝ երեք եռամսյակներում տատանվելով 9.4-14.8%-ի սահմաններում: Երրորդ եռամսյակի տվյալները ցույց են տալիս, որ Հայաստանի ՏԱՑ-ը ամսական կտրվածքով աճում է՝ 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին հասնելով 14.1% աճի: Ամբողջ ժամանակահատվածում բարձր տնտեսական աճը, հաշվի առնելով ռուսաստանցիների դեպի Հայաստան ներհոսքի և զբոսաշրջիկների ընդհանուր հոսքը, ի թիվս այլ գործոնների, կարող է պայմանավորված լինել ռուս-ուկրաինական պատերազմով:
- Արտադրություն.** Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 1881.8 մլրդ. դրամ, աճը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ՝ 10.0%: 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին արդյունաբերական արտադրանքի ծավալի աճին նպաստող հիմնական ոլորտներն են՝ մշակող արդյունաբերությունը (+19.1%) և էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարումը (+2.6%): Արդյունաբերության աճի վրա բացասաբար է ազդել հանքարդյունաբերության ոլորտը:
- Շինարարություն.** Շինարարության ծավալը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 300.2 մլրդ. դրամ, աճը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ՝ 14.3%: Շինարարության աճին հիմնականում նպաստել է կազմակերպությունների միջոցներով իրականացված շինարարության աճը (+33.5%):
- Առևտուր.** Ներքին առևտրի շրջանառության ծավալը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 3018.1 մլրդ. դրամ, աճը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ՝ 14.5%: Ներքին առևտրի աճի հիմնական պատճառներն են երրորդ եռամսյակում զբոսաշրջիկների աճը, ինչպես նաև ռուսաստանցիների ներհոսքը:
- Ծառայություն.** Ծառայությունների ծավալը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 1,824.3 մլրդ. դրամ, աճը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ՝ 27.1%: 2022թ. հունվար-սեպտեմբերի ծառայությունների շրջանառության աճին նպաստող հիմնական ենթաբաժիններն են՝ ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն (+45.5%), տրանսպորտ (+36.7%), տեղեկատվություն և կապ

Զբոսաշրջություն

Գծապատկեր 4: Միջազգային զբոսաշրջիկների ժամանումներ հազար մարդ

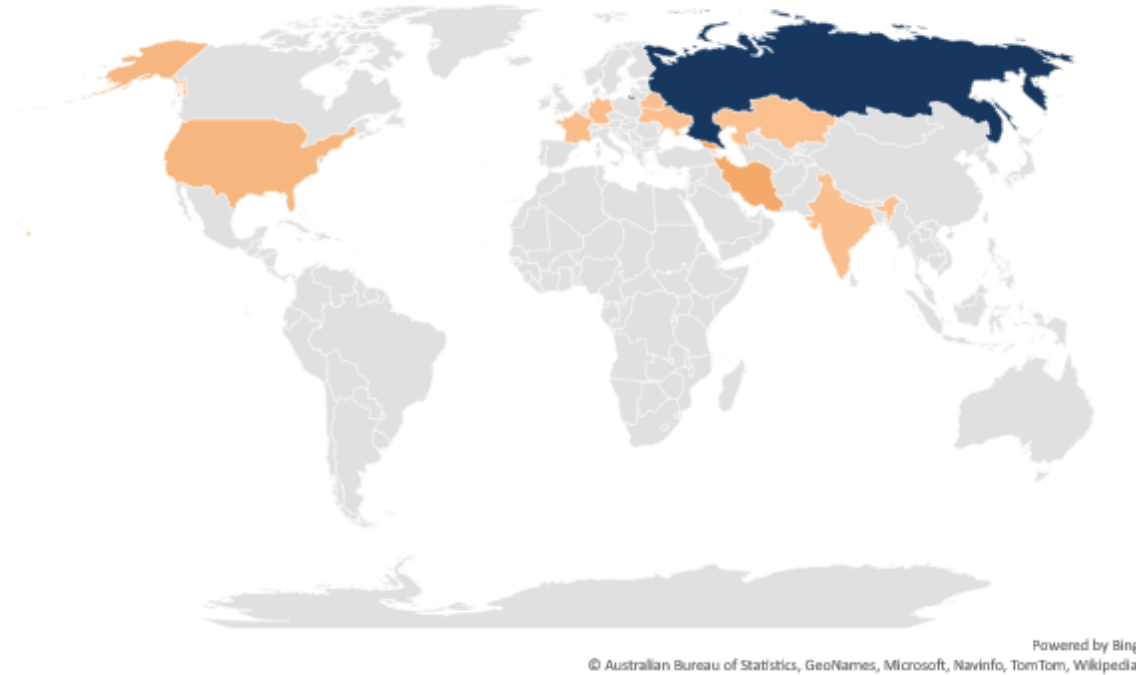

Գծապատկեր 5: Ռուսաստանից ժամանած զբոսաշրջիկների թիվը

- ◆ Հայաստանում 2022թ. առաջին երեք եռամսյակների ընթացքում նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ զբոսաշրջիկների թվի կտրուկ աճ է գրանցվել:
- ◆ 2022թ. հունվար-սեպտեմբերի ընթացքում զբոսաշրջիկների թվաքանակը կազմել է 1239.4 հազար մարդ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճելով 2.0 անգամ:
- ◆ Զբոսաշրջիկների թվի կտրուկ աճի մի քանի պատճառն են՝ համավարակի սահմանափակումների ավարտը, ռուս-ուկրաինական պատերազմը և հայկական սփյուռքից ներհոսքը:
- ◆ Ռուսաստանից ժամանած զբոսաշրջիկները կազմել են ընդհանուր ներհոսքի 46.1%-ը:
- ◆ Ելնելով զբոսաշրջիկների թվաքանակի աճից՝ ակնկալվում է, որ տարեվերջին նախորդ տարվա համեմատ կապիտալի ներհոսքը կաճի մոտ 2.0 անգամ քանի որ կապիտալի ներհոսքը և զբոսաշրջիկների թվաքանակի ավելացումը համաչափ են Հայաստանի համար:
- ◆ Ռուս-ուկրաինական պատերազմի հետևանքով Ռուսաստանից զբոսաշրջիկների թիվը կտրուկ աճել է: Նախորդ տարվա հունվար-սեպտեմբերի համեմատ Ռուսաստանից զբոսաշրջիկների թիվն աճել է 2.4 անգամ: Ռուսաստանցիների ներհոսքը Հայաստան անընդհատ աճում է, և հաշվի առնելով վերջին իրադարձություններն ու Ռուսաստանում մասնակի մոբիլիզացիայի հայտարարումը՝ մենք ակնկալում ենք, որ այդ աճը կշարունակվի:

Ջրուսաշրջություն

Ժամանումն ըստ երկրների 2022թ. հունվար-սեպտեմբեր

1239.4 հազար, +2.0 անգամ
(2021թ. հունվար-սեպտեմբերի նկատմամբ)

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ	570.8 հազ., +2.4 անգամ
ՎՐԱՍՏԱՆ	115.5 հազ., +2.8 անգամ
ԻՐԱՆ	90.7 հազ., +31.5%
ԱՄՆ	41.6 հազ., +68.8%
ՖՐԱՆՍԻԱ	19.2 հազ., +81.1%
ԳԵՐՄԱՆԻԱ	19.1 հազ., +2.4 անգամ
ԲԵԼԱՌՈՒՍ	13.2 հազ., +2.6 անգամ
ՀԴՆԿԱՍՏԱՆ	11.9 հազ., -22.9%
ՈՒԿՐԱԻՆԱ	13 հազ., -17.2%
ՂԱԶԱԽՍՏԱՆ	8.9 հազ., +2.8 անգամ

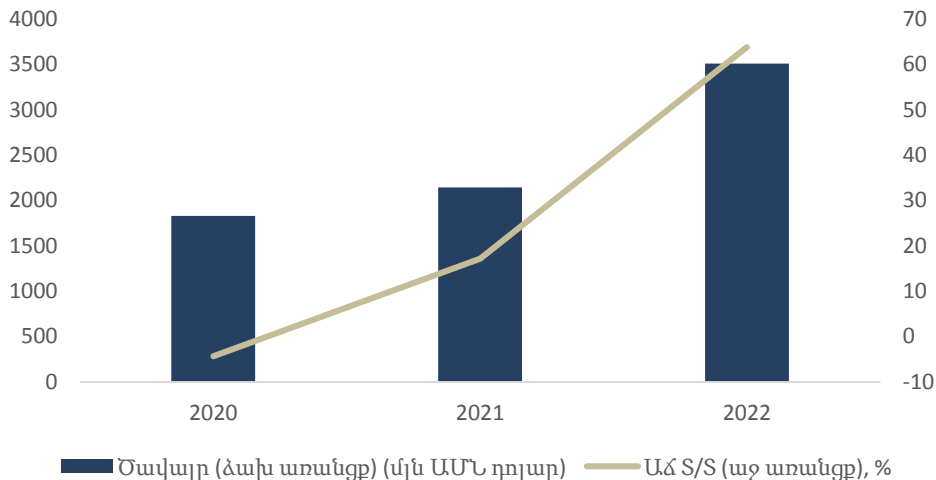
570.8 հազար

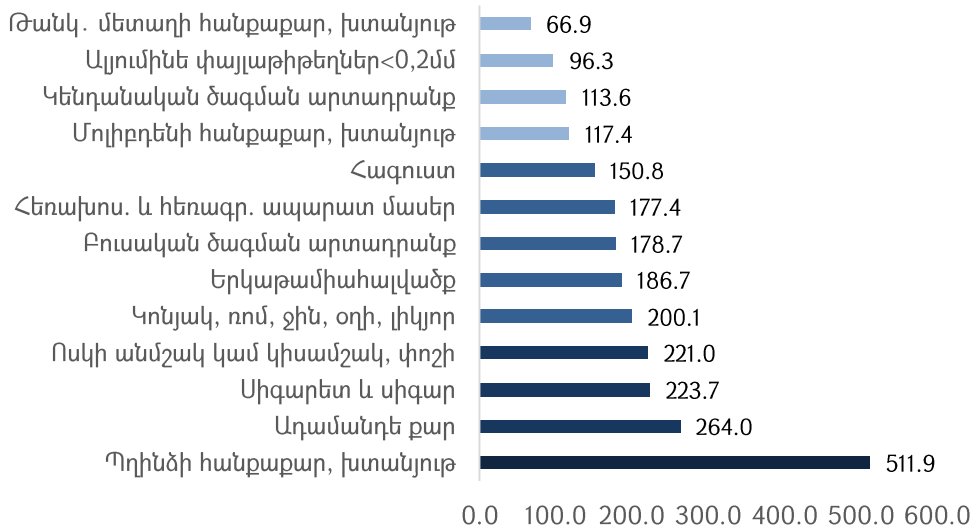
8.9 հազար

Միջազգային առևտուր . արտահանում

Գծապատկեր 6: Ապրանքների արտահանում
2022թ. հունվար-սեպտեմբեր

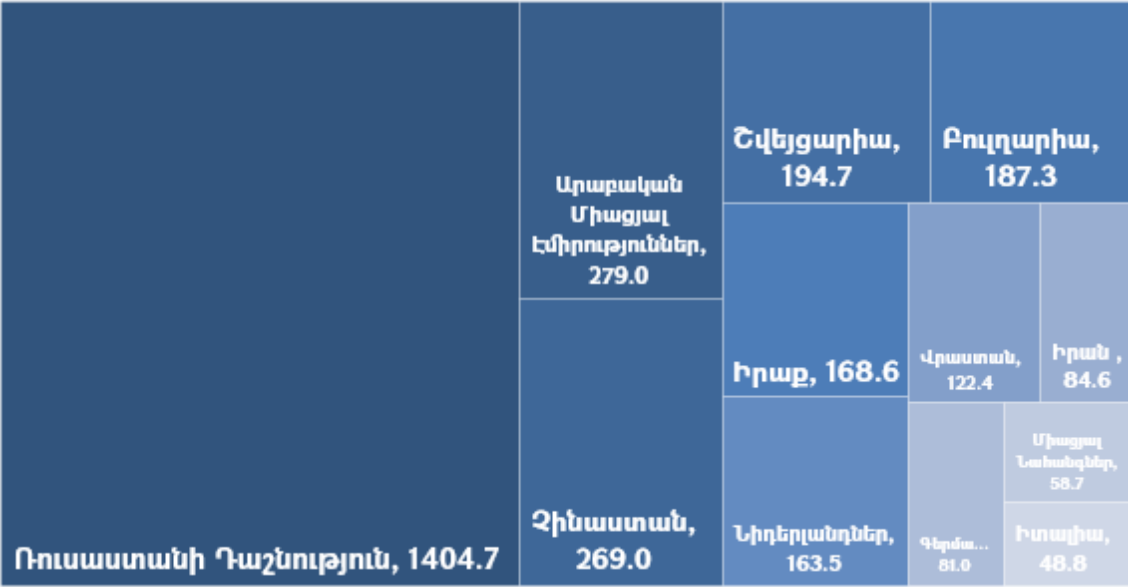
Գծապատկեր 7: Արտահանումն ըստ ապրանքների
2022թ. հունվար-սեպտեմբեր, մլն ԱՄՆ դոլար

- ♦ **Արտահանումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին** կազմել է 3502.4 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ 1366.9 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 63.8%:
- ♦ Մենք ակնկալում ենք, որ արտահանումը մինչև տարեվերջ կպահպանի աճի տեմպերը, քանի որ պատերազմից հետո Ռուսաստանի պատժամիջոցները Հայաստանի համար արտահանման նոր շուկաներ են բացել:
- ♦ Հիմնական ապրանքախմբերը, որոնք նպաստել են աճին (տոկոս, 2021թ. հունվար-սեպտեմբերի նկատմամբ)`
- ♦ **Թանկ. մետաղի հանքաքար, խտանյութ`** 66.9 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 64.6 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 28.9 անգամ:
- ♦ **Ալյումինե փայլաթիթեղներ<0,2մմ`** 96.3 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 10.4 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 12.1%:
- ♦ **Կենդանական ծագման արտադրանք`** 113.6 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 36.1 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 46.5%:
- ♦ **Կենդանական ծագման արտադրանք`** 117.4 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 8.6 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 7.9%:
- ♦ **Հազուստ:** 150.8 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 16.1 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 12%:
- ♦ **Հեռախոս. և հեռագր. ապարատ մասեր`** 177.4 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 175.9 մլն. ԱՄՆ դոլարով or 116.8 անգամ:
- ♦ **Բուսական ծագման արտադրանք`** 178.7 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 41.0 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 29.7%:
- ♦ **Երկաթամիահավածք`** 186.7 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 66.8 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 55.7%:
- ♦ **Կոնյակ, ռոմ, ջին, օղի, լիկյոր`** 200.1 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 41.5 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 26.1%:
- ♦ **Ոսկի անմշակ կամ կիսամշակ, փոշի`** 221 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 132.9 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 2.51 անգամ:

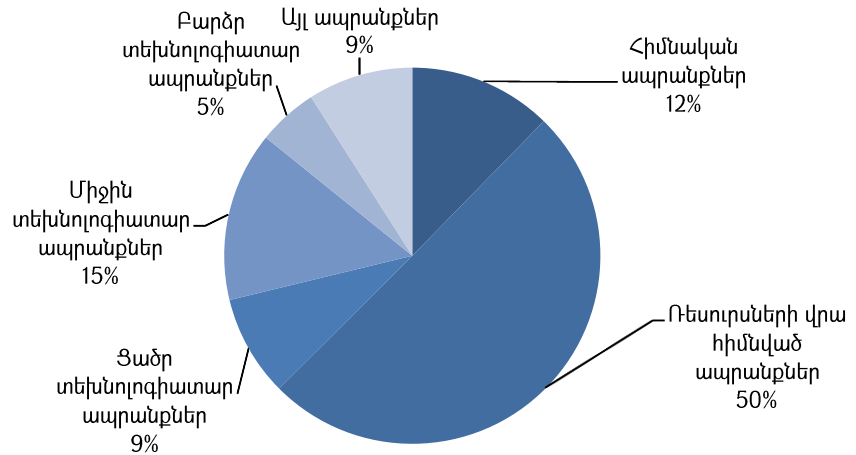
Միջազգային առևտուր. արտահանում

Գծապատկեր 8: Արտահանման ծավալներն ըստ երկրների
2022թ. հունվար-սեպտեմբեր, մլն ԱՄՆ դոլար

- ♦ **Սիգարետ և սիգար**` 223.7 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 61.0 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 37.5%:
- ♦ **Ադամանդ**` 264.0 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 195.8 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 3.9 անգամ:
- ♦ **Պղնձի հաքաքար**` 511.9 մլն. ԱՄՆ դոլար, նվազելով 75.3 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 12.8%:
- ♦ **Արտահանման հիմնական երկրներ**`
- ♦ Ռուսաստանի մասնաբաժինը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է արտահանման ընդհանուր ծավալի 40% (1404.7 մլն. ԱՄՆ դոլար), աճելով 811.5 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 2.4 անգամ 2021թ. նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ:
- ♦ **Այլ խոշոր գործընկեր երկրներ**`

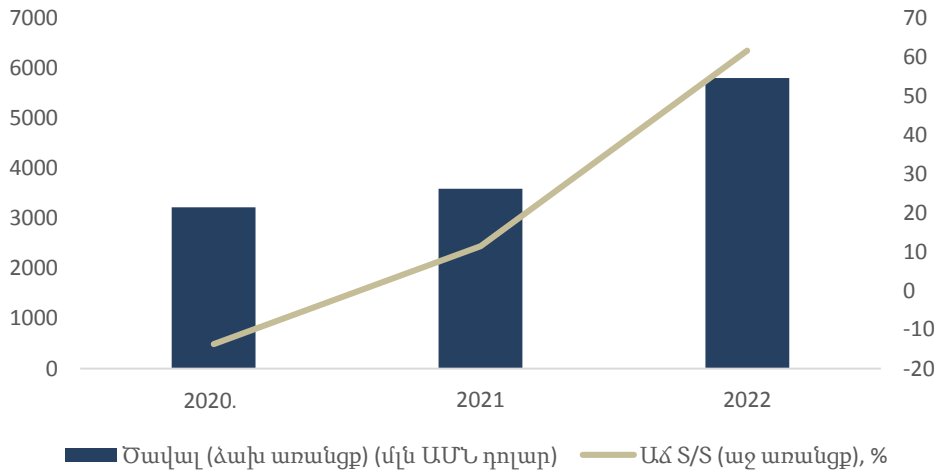
Գծապատկեր 9: Ապրանքների արտահանումն ըստ տեխնոլոգիականության մակարդակի
2022թ. հունվար-սեպտեմբեր

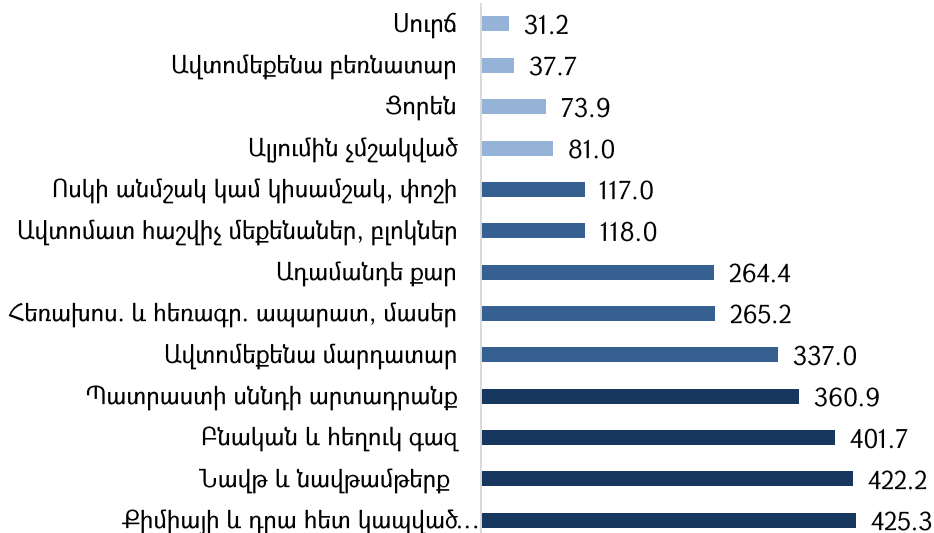
- ♦ **ԱՄԷ**` արտահանումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 279 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 219.3 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 4.7 անգամ (համեմատած այլ ամենախոշոր առևտրային 10 երկրների հետ ԱՄԷ-ի արտահանումն ամենից շատն է աճել):
- ♦ **Չինաստան**` արտահանումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 269 մլն. ԱՄՆ դոլար, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ նվազելով 32.6 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 10.8%-ով:
- ♦ **Շվեյցարիա**` արտահանումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 194.7 մլն. ԱՄՆ դոլար, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ նվազելով 39.5 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 16.8%-ով:

Միջազգային առևտուր. ներմուծում

Գծապատկեր 10: Ապրանքների ներմուծում 2022թ. հունվար-սեպտեմբեր, մլն ԱՄՆ դոլար

Գծապատկեր 11: Ներմուծումն ըստ ապրանքների 2022թ. հունվար-սեպտեմբեր, մլն ԱՄՆ դոլար

- **Ներմուծումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին** կազմել է 5797.2 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ 2209.8 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 61.6%:
- Հիմնական ապրանքախմբերը, որոնք նպաստել են աճին (տոկոսները 2021թ. հունվար-սեպտեմբերի նկատմամբ)՝
- **Քիմիայի և դրա հետ կապված արտադրանք**՝ 425.3 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 116.6 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 37.8%:
- **Նավթ և նավթամթերք**՝ 422.2 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 174.3 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 70.3%:
- **Բնական և հեղուկ գազ**՝ 401.7 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 54.7 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 15.7%:
- **Պատրաստի սննդի արտադրանք**՝ 360.9 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 68.8 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 23.6%:
- **Ավտոմեքենա մարդատար**՝ 337 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 260.6 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 4.4 անգամ:
- **Հեռախոս. և հեռագր. ապարատ, մասեր**՝ 265.2 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 206.1 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 4.5 անգամ:
- **Ադամանդե քար**՝ 264.4 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 187.4 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 3.4 անգամ:
- **Ավտոմատ հաշվիչ մեքենաներ, բլոկներ**՝ 118.0 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 80.5 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 3.1 անգամ:
- **Ոսկի անմշակ կամ կիսամշակ, փոշի**՝ 117.0 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 51.8 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 79.5%:
- **Այլումին չմշակված**՝ 81.0 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 28.9 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 55.6%:
- **Ցորեն**՝ 73.9 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 41.4 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 2.3 անգամ:
- **Ավտոմեքենա բեռնատար**՝ 37.7 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 19.7 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 2.1%:
- **Սուրճ**՝ 31.2 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 13.1 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 72.4%:

Միջազգային արևտուր. ներմուծում

Գծապատկեր 13: Ներմուծման ծավալներն ըստ երկրների
2022թ. հունվար-սեպտեմբեր, մլն ԱՄՆ դոլար

Ռուսաստանի Դաշնություն, 1,947.1	Զինաստան, 495.6	Իրանի Իսլամական Հանրապետություն... 411.8	Գերմանիա, 284.1		
		Միացյալ Նահանգներ, 271.1	Իտալիա, 167.3	Նիդ... 82.7	
	Վրաստան, 463.8	Արաբական Միացյալ Էմիրություն...	Չեխիայի Հանրապետություն... 72.5	Իսպանիա, 39.5	Եվրոպական Միություն... 62.6

- Ռուսաստանի մասնաբաբաժինը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է ներմուծման ընդհանուր ծավալի 33.6% (1,947.1 մլն. ԱՄՆ դոլար), աճելով 602.5 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 44.8% համեմատած անցած տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ:
- Այլ խոշոր գործընկեր երկրներ՝**
  - Զինաստան:** Ներմուծումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 495.6 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 158.8 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 47.1% համեմատած անցած տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ:
  - Վարստան:** Ներմուծումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 463.8 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 228.2 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 96.9% համեմատած անցած տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ:
  - ԱՄՆ:** Ներմուծումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 271.1 մլն. ԱՄՆ դոլար, աճելով 189.0 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 3.3 անգամ համեմատած անցած տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ (համեմատած այլ ամենախոշոր առևտրային 13 երկրների հետ ԱՄՆ-ի ներմուծումն ամենից շատն է աճել):

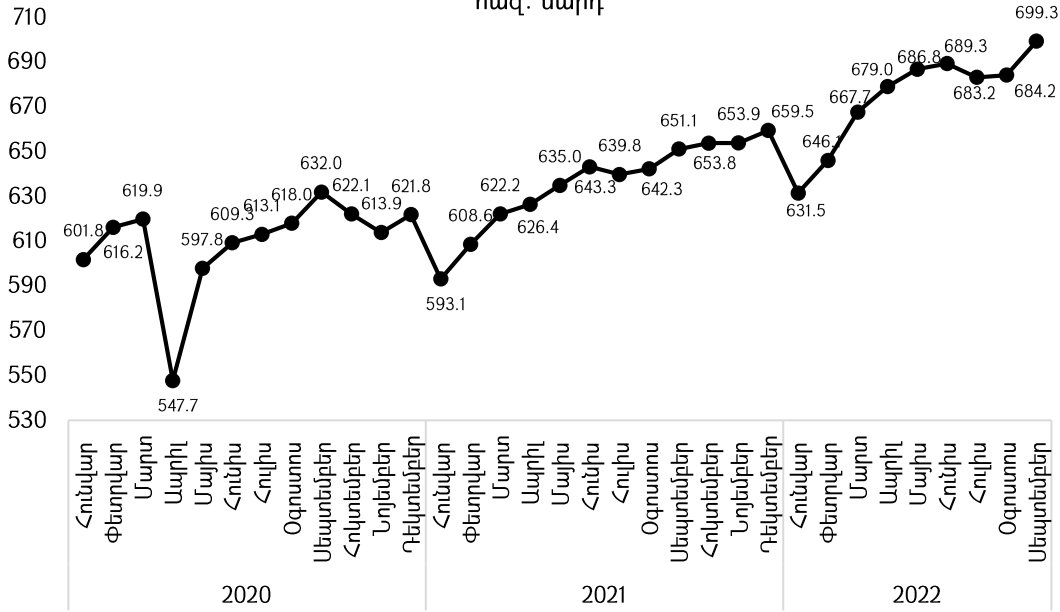
Աղյուսակ 1: Ներմուծումներն ըստ BEC
2022թ. հունվար-սեպտեմբեր

	ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄ		Տարեկան աճ	
	մլն ԱՄՆ դոլար	մլն ԱՄՆ դոլար		%
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	5797.2	2209.8		61.6
Կապիտալ ապրանքներ	886.1	329.5		59.2
Միջանկյալ ապրանքներ	2968.6	1191.5		67.0
Վերջնական սպառման ապրանքներ	1942.6	688.8		54.9
	Ներմուծման կառուցվածք		Աճի կառուցվածք	
			%	
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	100.0			100.0
Կապիտալ ապրանքներ	15.3			14.9
Միջանկյալ ապրանքներ	51.2			53.9
Վերջնական սպառման ապրանքներ	33.5			31.2

- Ապրանքների լայն տնտեսական դասակարգման (BEC) համաձայն՝ ներմուծման աճը հիմնականում պայմանավորված է միջանկյալ ապրանքների ծավալի ավելացմամբ, որոնք կազմում են ներմուծման ընդհանուր ծավալի 51.2%-ը:
- Վերջնական սպառման ապրանքների ներմուծումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 1942.6 մլն. ԱՄՆ դոլար, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճելով 688.8 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 54.9%-ով: Աճը հիմնականում պայմանավորված է ներքին պահանջարկի ակտիվացմամբ:
- Միջանկյալ ապրանքների ներմուծման աճի տեմպերը գերազանցում են կապիտալ և վերջնական սպառման ապրանքների ներմուծման աճի տեմպերը:
- Միջանկյալ ապրանքների ներմուծումը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 2968.6 մլն. ԱՄՆ դոլար, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճելով 1191.5 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 67.0%-ով:
- Կապիտալ ապրանքների ներմուծումն 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 886.1 մլն. ԱՄՆ դոլար, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճելով 329.5 մլն. ԱՄՆ դոլարով կամ 59.2%-ով:

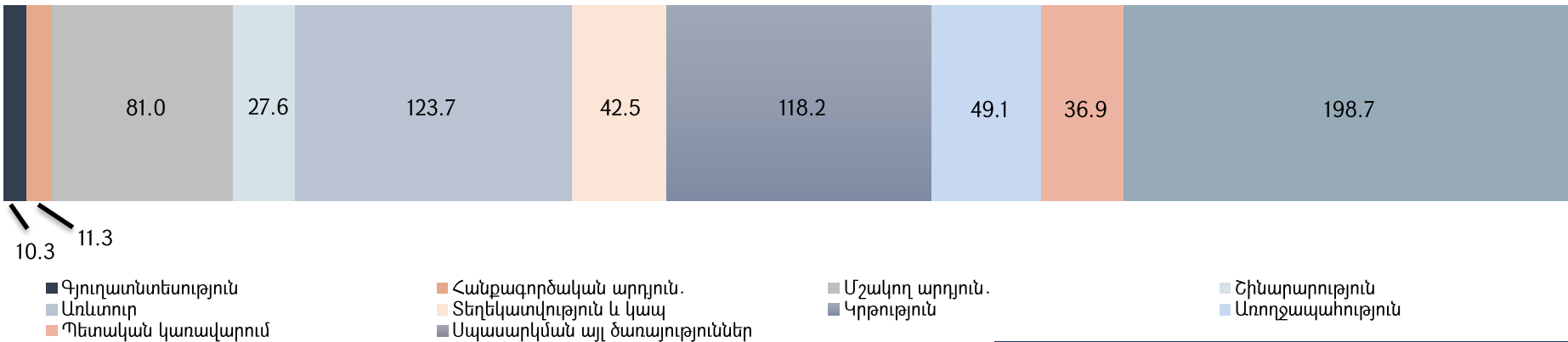
Աշխատանքի շուկա. գրաղվածություն

Ֆորմալ գրաղվածություն
հազ. մարդ

- Աշխատողների միջին թվաքանակը (ֆորմալ գրաղվածություն) 2022թ. սեպտեմբերին կազմել է 699.3 հազար մարդ՝ աճելով 2021թ. սեպտեմբեր ամսվա համեմատ 4.9%-ով կամ 32.7 հազարով:
- 2022թ. սեպտեմբերի դրությամբ ամենաշատ ֆորմալ գրաղվածներ գտնվում են առևտրի, կրթության և արտադրության ոլորտներում.
- ՏՏ ոլորտում 2022թ. սեպտեմբերին աշխատողների թվաքանակը կազմել է 30.9 հազար մարդ, նախորդ տարվա նույն ամսվա համեմատ աճելով 41.4%-ով:
- Առողջապահության ոլորտում թվաքանակն ընկել է 2.7%-ով:
- Ամենաբարձր աճ գրանցվել է «Վարչարարական և օժանդակ գործունեություն» և «Տեղեկատվություն և կապ» ոլորտներում:
- Ռուս-ուկրաինական հակամարտությունը հանգեցրել է դեպի Հայաստան զբոսաշրջիկների/ներգաղթյալների հոսքի ավելացմանը, ինչը մեծացրել է «Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում» ծառայությունների պահանջարկը:
- Պատերազմի պատճառով Հայաստան է ժամանել նաև աշխատուժի նոր խմբաքանակ: Սկսելով բիզնես կամ աշխատանք գտնելով Հայաստանում՝ նրանք նպաստել են բազմաթիվ ոլորտների, հատկապես ՏՏ ոլորտի աճին:

Ֆորմալ գրաղվածություն
2022թ. սեպտեմբեր, հազ. մարդ

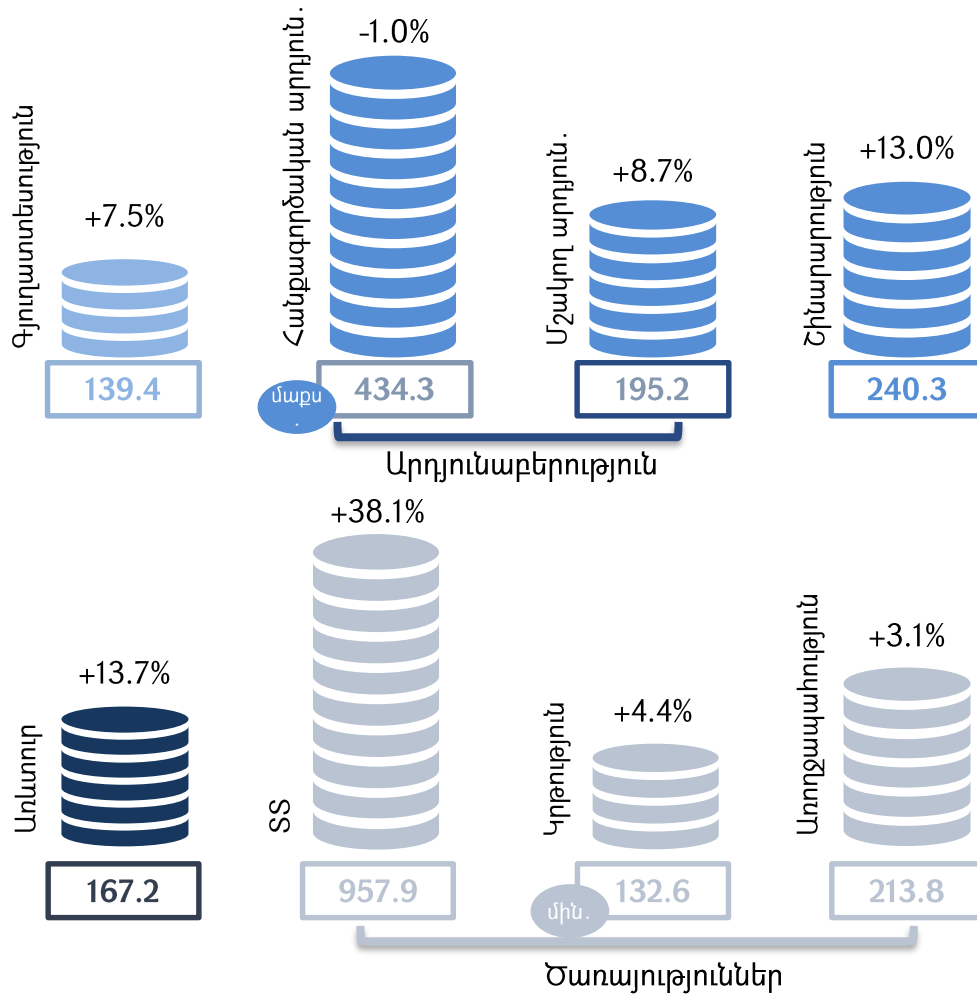

Աշխատանքի շուկա. աշխատավարձ

Միջինը

2022թ. սեպտեմբեր

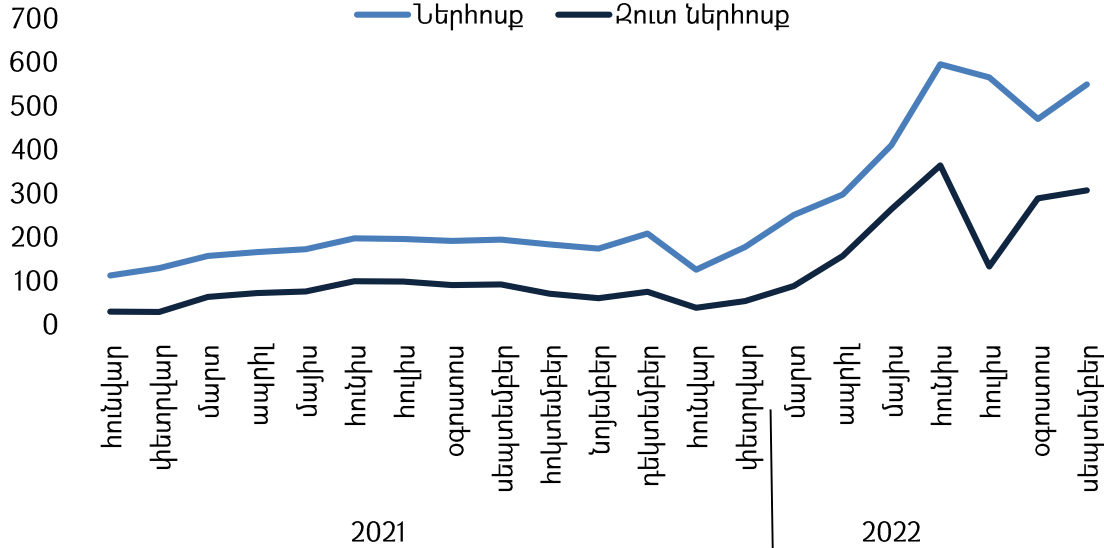
236 հազ. դրամ, +17.4%
(2021թ. սեպտեմբերի նկատմամբ)

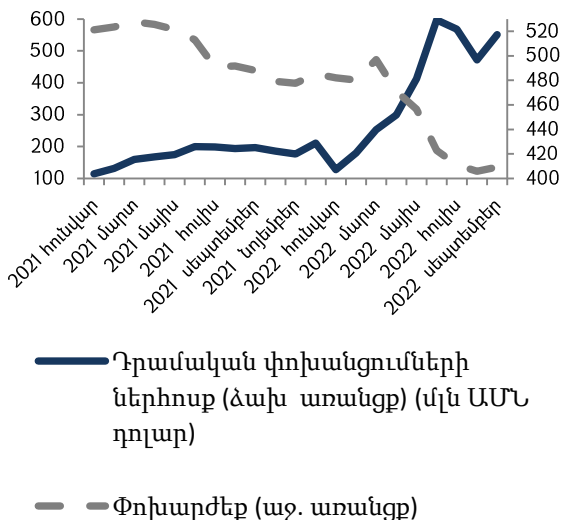
- Աշխատողների միջին թվաքանակը 2022թ. սեպտեմբերին կազմել է 699.3 հազար մարդ՝ աճելով նախորդ տարվա նույն ամսվա համեմատ 4.9%-ով կամ 32.7 հազարով:
Որից՝
- **Գյուղատնտեսություն՝** աշխատողների միջին թվաքանակը կազմել է 10,306, աճը՝ 1.2%:
- **Արդյունաբերություն՝** աշխատողների միջին թվաքանակը կազմել է 118,787, աճը՝ 2.2%:
- **Շինարարություն՝** աշխատողների միջին թվաքանակը կազմել է 27,557, աճը՝ 7.6%:
- **Մեծածախ և մանրածախ առևտուր՝** աշխատողների միջին թվաքանակը կազմել է 123,736, աճը՝ 7.3%:
- **Ծառայություններ՝** աշխատողների միջին թվաքանակը կազմել է 418,239, աճը՝ 4.9%:
- Միջին ամսական անվանական աշխատավարձը 2022թ. սեպտեմբերին կազմել է 236,742 դրամ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճելով 17.4%-ով:
Որից՝
- **Գյուղատնտեսություն՝** միջին ամսական աշխատավարձը կազմել է 139,366 դրամ, աճը՝ 7.5%:
- **Արդյունաբերություն՝** միջին ամսական աշխատավարձը Հանքագործական արդյուն. ոլորտում կազմել է 434,259 դրամ, նվազելով 1.0%-ով և միջին ամսական աշխատավարձը Մշակող արդյուն. ոլորտում կազմել է 195,168 դրամ, աճը՝ 8.7%:
- **Շինարարություն՝** միջին ամսական աշխատավարձը կազմել է 240,317 դրամ, աճը՝ 13.0%:
- **Մեծածախ և մանրածախ առևտուր՝** միջին ամսական աշխատավարձը կազմել է 167,186 դրամ, աճը՝ 13.7%:
- **Ծառայություններ՝** միջին ամսական աշխատավարձը «Տեղեկատվություն և կապ» և «Կրթություն» ոլորտներում կազմել է համապատասխանաբար 786,665 և 132,628 դրամ, աճը՝ 41.2% և 4.4%:

Դրամական փոխանցումներ և փոխարժեք

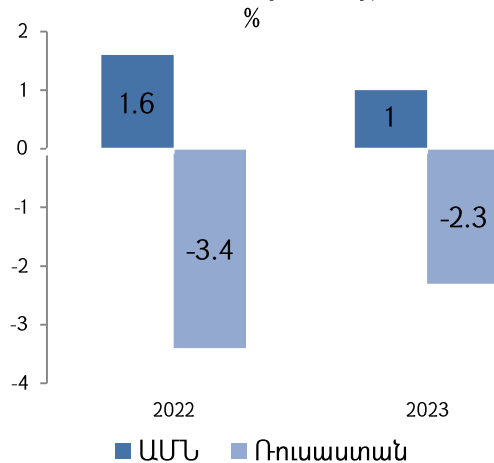
Գծապատկեր 17: Դրամական փոխանցումների ներհուք
հազար ԱՄՆ դոլար

Գծապատկեր 18: Տրանսֆերտները և ԱՄՆ դոլար/ՀՀ դրամ փոխարժեք

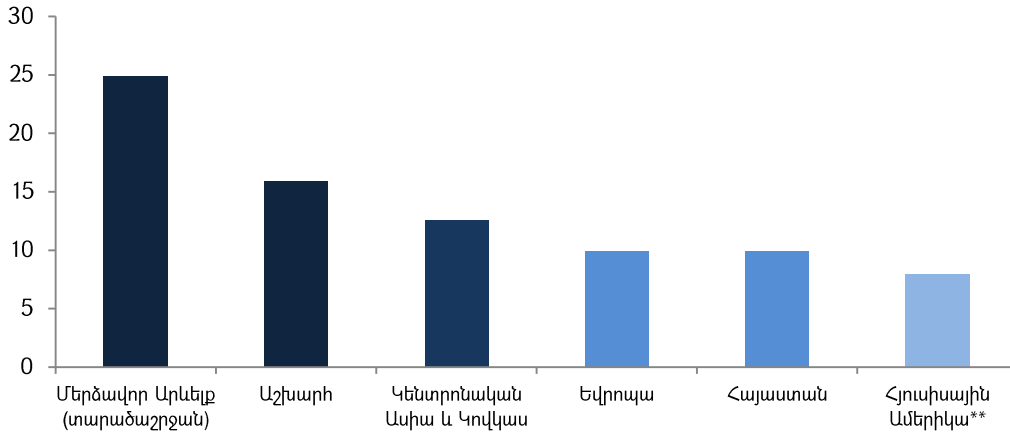
Գծապատկեր 19: ՀՆԱ-ի աճի կանխատեսումներ (ԱՄՆ-ի և Ռուսաստանի համար)

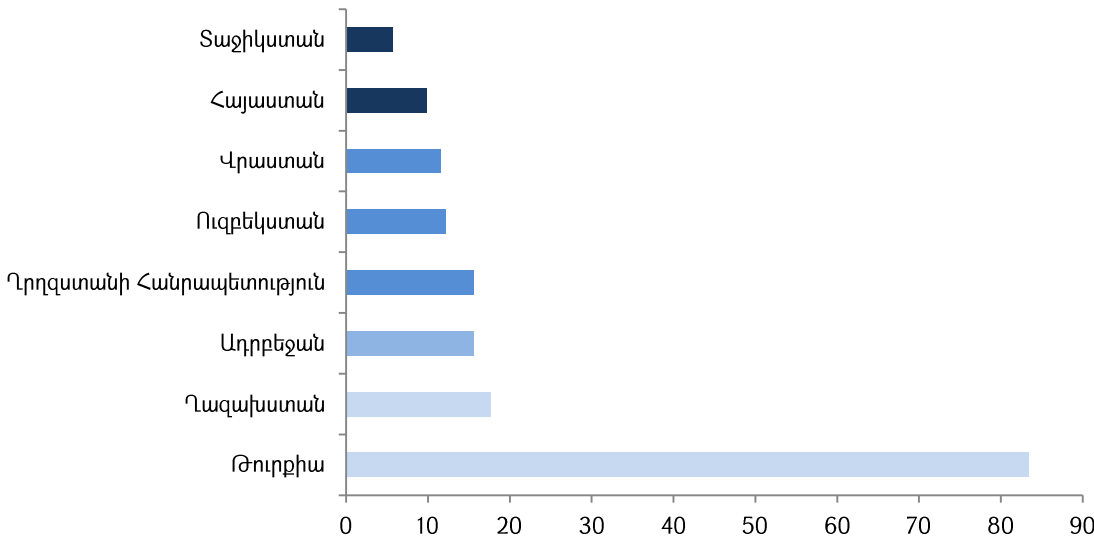
- Դրամական փոխանցումների ընդհանուր ներհուքի ծավալը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 3,461.6 մլն ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճելով 2.2 անգամ:
- Դրամական փոխանցումների մեծ մասը ստացվել է Ռուսաստանից, որին բաժին է ընկնում տրանսֆերտների մոտավորապես 67%-ը: 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին ներհուքը կազմել է 2317,6 մլն ԱՄՆ դոլար՝ 2021թ. նույն ժամանակաշրջանի համեմատ աճելով 3.7 անգամ:
- Տրանսֆերտների 14.2%-ը կազմել է ԱՄՆ-ից կատարված փոխանցումները: 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին այն կազմել է 492.6 մլն ԱՄՆ դոլար՝ 2021թ. նույն ժամանակաշրջանի համեմատ աճելով 18.2%-ով:
- 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին ֆիզիկական անձանց զուտ ներհուքը կազմել է 1714.5 մլն ԱՄՆ դոլար՝ 2021թ. նույն ժամանակաշրջանի համեմատ աճելով 2.5 անգամ:
- Ռուս-ուկրաինական պատերազմի հետևանքով տրանսֆերտների ներհուքն ու զուտ ներհուքը զգալիորեն ավելացել են, ինչը նշանակում է, որ թեև կան շոկային գործոններ, այնուամենայնիվ, եթե բացառենք պատերազմի հետևանքները, տրանսֆերտների աճի տեմպերը չեն նվազում:
- Գծապատկեր 18-ից մենք կարող ենք տեսնել, որ տրանսֆերտները և փոխարժեքը բացասաբար են փոխկապակցված, սակայն ռուս-ուկրաինական պատերազմը հանգեցրել է նրան, որ 2022թ. առաջին եռամսյակում նրանք ունեցել են նմանատիպ պատկեր, բայց 2022թ. մայիսից հետո այն վերադարձել է իր սկզբնական փոխկապակցության:
- ԱՄՀ-ի տնտեսական կանխատեսման համաձայն՝ 2022թ. Ռուսաստանի և ԱՄՆ-ի տնտեսական աճը կկազմի համապատասխանաբար -3.4% և +1.6%, որից հետո 2023թ. կհաջորդվի -2.3% և +1.0%:
- ԱՄՆ-ի (դանդաղ) և Ռուսաստանի (բացասական) ՀՆԱ-ի աճը կարող է չազդել դեպի Հայաստան դրամական փոխանցումների ներհուքի վրա, քանի որ, չնայած տնտեսական իրավիճակին, ինչպես Ռուսաստանից, այնպես էլ ԱՄՆ-ից ներհուքի աճի տեմպերը չի դանդաղեցվել:

Սպառողական գների ինդեքս - Հայաստան և աշխարհ

Գծապատկեր 20: Գնաճի մակարդակ, միջին սպառողական գներ*
տարեկան տոկոսային փոփոխություն

Գծապատկեր 21: Գնաճի մակարդակ, միջին սպառողական գներ
տարեկան տոկոսային փոփոխություն

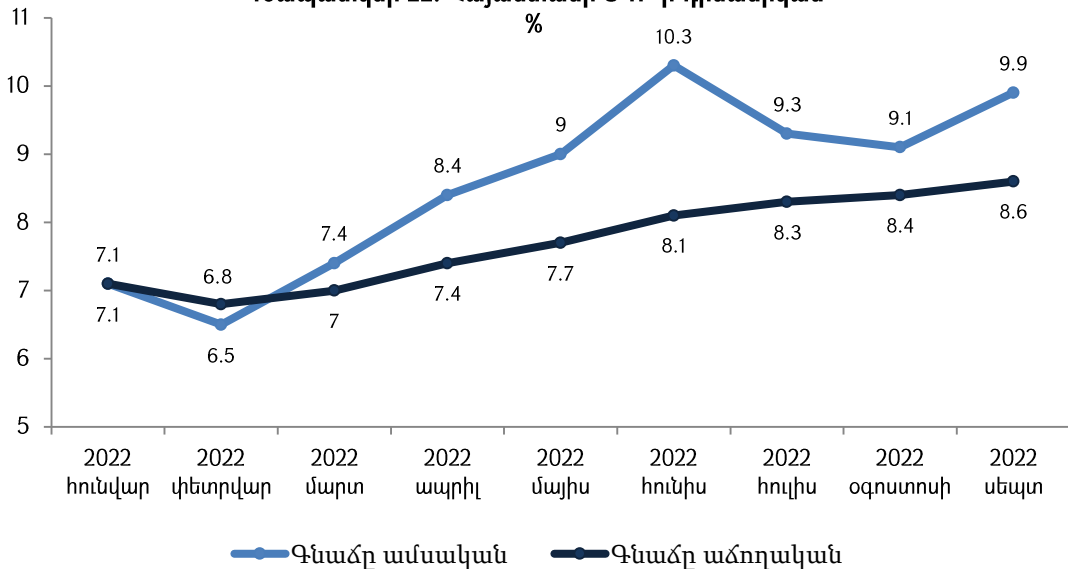
- Ռուս-ուկրաինական պատերազմից հետո Ռուսաստանի դեմ բազմաթիվ պատժամիջոցներ են կիրառվել: Ի պատասխան՝ Ռուսաստանը նույնպես պատժամիջոցներ սահմանեց: Այս պատժամիջոցների և պատերազմի արդյունքում COVID-19-ի հետևանքների վերականգնումը դանդաղեց, իսկ Հայաստանում և աշխարհում գնաճի տեմպերը շարունակեցին արագանալ:
- 2022թ. երրորդ եռամսյակի դրությամբ համաշխարհային գնաճը մնում է մտահոգիչ և աճող գործոն: Ընթացիկ տվյալների համաձայն՝ 2022թ. սեպտեմբերին միջին համաշխարհային գնաճը կազմում է մոտավորապես 15.9%: Սա նշանակում է, որ գրեթե բոլոր երկրները տուժել են գնաճից: Առավել գնաճ գրանցվել է Մերձավոր Արևելքում և Կենտրոնական Ասիայում ու Կովկասում՝ համապատասխանաբար 24.9% և 12.6%:
- Համաձայն ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի՝ Հայաստանի միջին գնաճը 2022թ. սեպտեմբերին կազմել է 9.9%:
- Հայաստանն, իր աշխարհագրական դիրքից ելնելով, չունի գնաճի այնքան բարձր ցուցանիշ, որքան հարևան երկրները: Գծապատկեր 20-ից կարելի է նկատել, որ սեպտեմբերին Տաշիկստանը տարածաշրջանում միակ երկիրն է, որն ունեցել է Հայաստանից ավելի ցածր գնաճ՝ 5.7%:
- Հայաստանի Կենտրոնական բանկը 2022թ. երրորդ եռամսյակում երկու անգամ բարձրացրել է իր տոկոսադրույքը, ինչը գնաճը կայուն պահող գործոններից մեկն է: Տոկոսադրույքը բարձրացվել է ընդհանուր 0.75 տոկոսային կետով:
- Մենք ակնկալում ենք, որ գնաճը կմեծանա, քանի որ մեր հարևան երկրների գնաճը կարող է առաջացնել գնաճային ներմուծման էֆեկտ, իսկ Ռուսաստանի դեմ պատժամիջոցները կարող են նաև հանգեցնել լրացուցիչ գնաճի:

*Գնաճի միջին մակարդակը հաշվարկվում է տվյալների և երկրների առկայության հիման վրա
** Հյուսիսային Ամերիկայի տարածաշրջանի երկրներն են՝ ԱՄՆ, Կանադա և Մեքսիկա

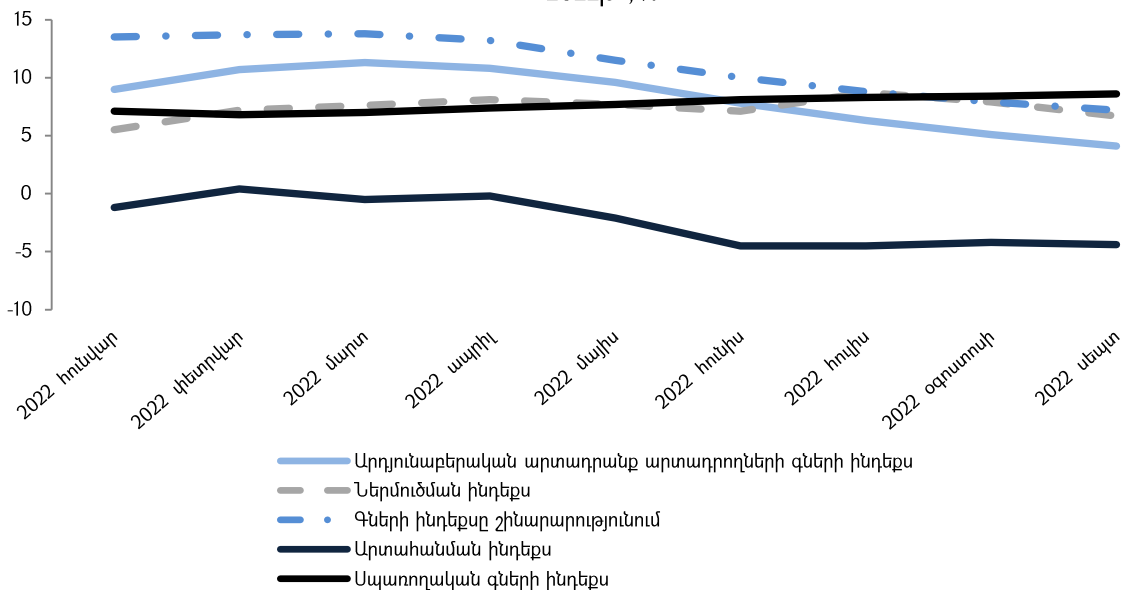

Հայաստան . սպառողական գների ինդեքս

Գծապատկեր 22: Հայաստանի ՍԳԻ-ի դինամիկան

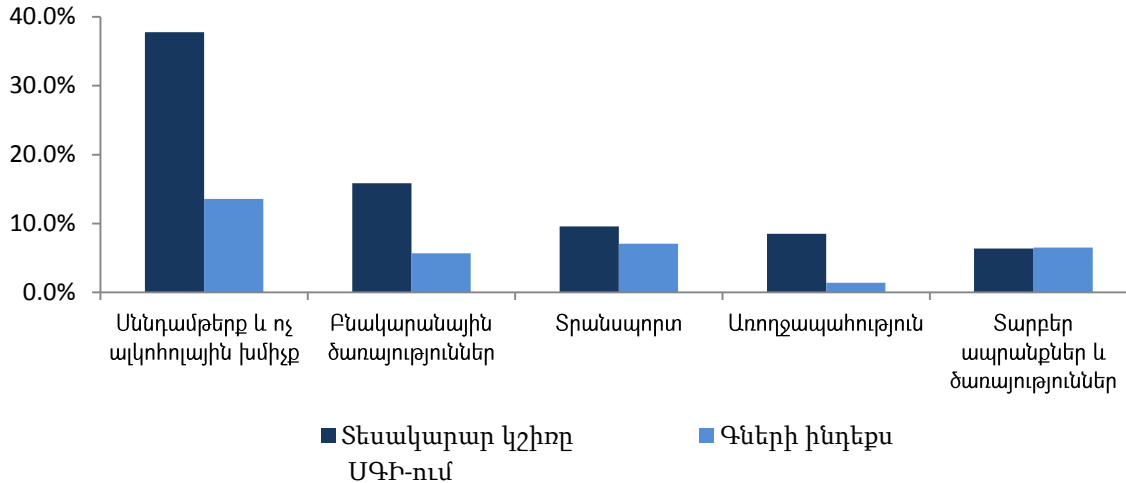
Գծապատկեր 23: Հայաստանի գների ինդեքսների դինամիկան 2022թ., %

- Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտեի համաձայն՝ Հայաստանի սպառողական գների ինդեքսը 2022թ. սեպտեմբերին կազմել է 9.9%, իսկ հունվար-սեպտեմբերին՝ 8.6%:
- ՀՀ ԿԲ ավանդների, ռեպո և վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքներն աճել են 2022թ. երրորդ եռամսյակում: Դրանք ներկայումս կազմում են համապատասխանաբար 9.0%, 12.0% և 10.5%:
- Առևտրի ծախսերի աճը հանգեցրել է նրան, որ ներմուծման գների կուտակային ինդեքսը 2022թ. սեպտեմբերին հասել է 6.7%: 2022թ. հունվար-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում PPI-ն հասել է 4.1%, ինչն ավելի քիչ է 2022թ. հունվար-հունիսի 7.8%:
- Նման իրավիճակը կարող է բացասաբար ազդել այնպիսի երկրի համար, ինչպիսին Հայաստանն է, որը մեծապես կախված է վերջնական, կապիտալ և միջանկյալ ապրանքների ներմուծումից:
- Այսպիսով, հակադարձող էֆեկտը որոշ չափով անխուսափելի էր:
- Երրորդ եռամսյակում շինարարության գների ինդեքսը և արտադրողի գների ինդեքսը գրանցել են նվազման միտում: 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին շինարարության գների ինդեքսը և արտադրողի գների ինդեքսը կազմել են համապատասխանաբար 7.2% և 4.1%, որոնք 2021թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատ նվազել են համապատասխանաբար 3.7 և 2.8 տոկոսային կետով:
- Հայաստանի արտահանման ինդեքսը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին բացասական է: Դա կարող է լինել, քանի որ տարեսկզբից Հայաստանի փոխարժեքն արժևորվել է ավելի քան 20%-ով:

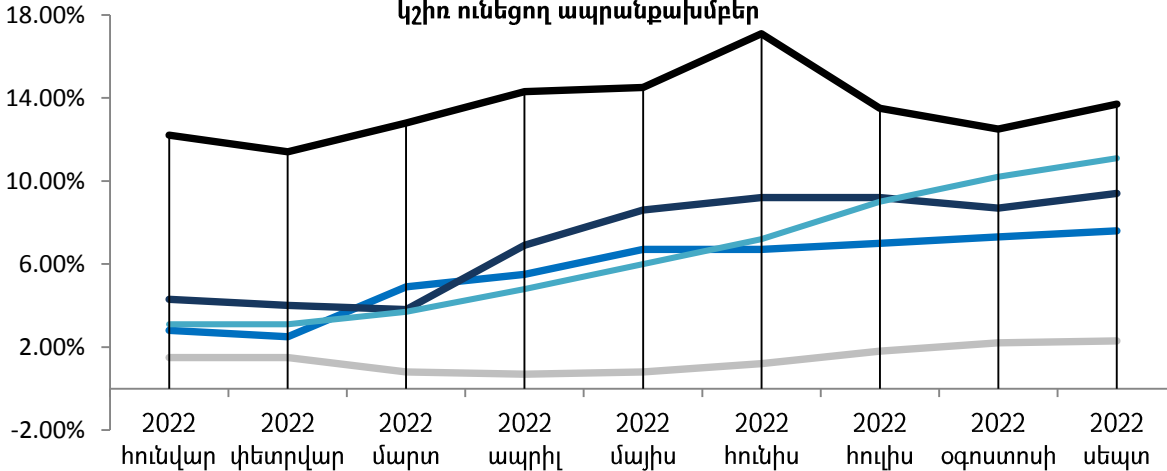
Հայաստանի սպառողական գների ինդեքս

Գծապատկեր 24: 5 Հիմնական ապրանքախմբերի կշիռները ՍԳԻ զամբյուղում

- Հայաստանի սպառողական գների ինդեքս (ՍԳԻ) զամբյուղը կազմված է տասներկու հիմնական կատեգորիաներից, որոնցից յուրաքանչյուրը կշռված է ըստ սպառողների կարիքների և առաջնահերթությունների:
- Տասներկու կատեգորիաներն են՝ 1) սննդամթերք և ոչ ալկոհոլային խմիչքներ, 2) բնակարան, ջուր, էլեկտրաէներգիա, գազ և այլ վառելիքներ, 3) առողջապահություն, 4) տրանսպորտ, 5) ալկոհոլային խմիչքներ, 6) հագուստ և կոշիկ, 7) հաղորդակցություն, 8) կահույք, կենցաղային տեխնիկա, 9) հանգիստ և մշակույթ, 10) կրթություն, 11) ռեստորաններ և հյուրանոցներ, և 12) տարբեր ապրանքներ և ծառայություններ:
- Կառուցվածքում գերակշռողը երկու հիմնական կատեգորիաներն են սննդամթերքը և տրանսպորտը:
- 2022թ. հունվար-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում ՍԳԻ-ի վրա ամենաբարձր կշռված գնաճային ազդեցությունն ունեցել է «Սննդամթերքը»-ը: Այն կազմել է մոտավորապես 5.13%՝ կուտակային գնաճի 8.6%-ից:

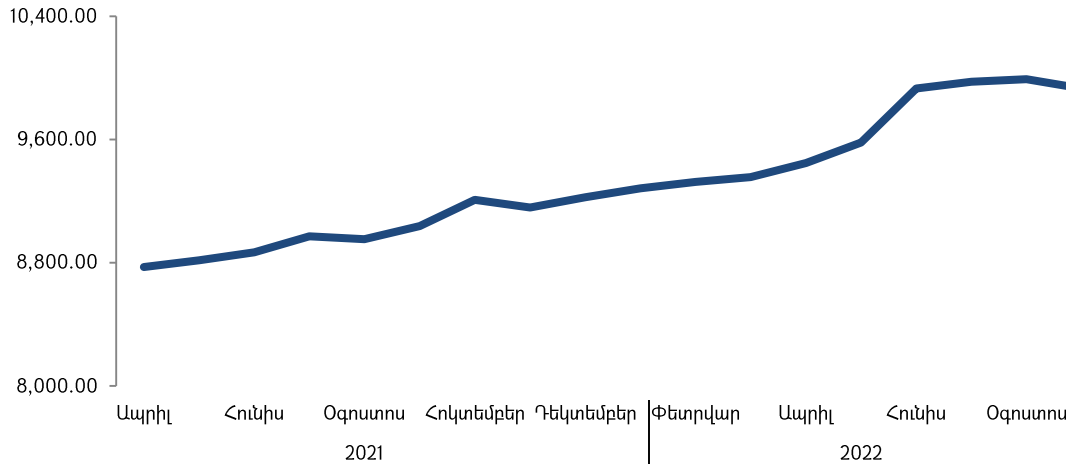
Գծապատկեր 25: Սպառողական գների ինդեքսում 4 առավել մեծ տեսակարար կշիռ ունեցող ապրանքախմբեր

- Սննդամթերք և ոչ ալկոհոլային խմիչք
- Տրանսպորտ
- Սարքեր ապրանքներ և ծառայություններ
- Բնակարանային ծառայություններ
- Առողջապահություն

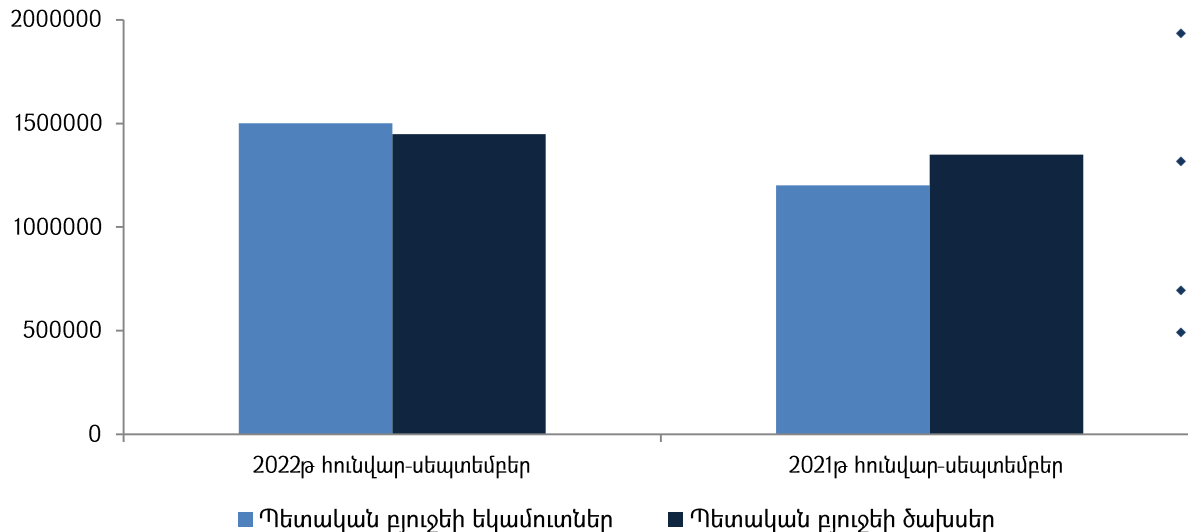
Հայաստանի արտաքին պարտք և պետական բյուջե

Գծապատկեր 26: ՀՀ պետական պարտք մլն ԱՄՆ դոլար

- Հայաստանի ընդհանուր պարտքը 2022թ. սեպտեմբերի վերջի դրությամբ կազմել է 9,931.5 մլն ԱՄՆ դոլար:
- Դրանից 6147 մլն դոլարը կազմում է արտաքին պարտքը, որը 2021թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատ նվազել է մոտավորապես 7.8%-ով, մնացածը ներքին պարտքերն են, որոնք աճել են մոտ 59.5%-ով:
- Արտաքին պարտքը բաժանվում է երկու մասի՝ Հայաստանի պետական պարտք, որը կազմում է ընդհանուրի մոտ 91.3%, ինչը 2021թ. սեպտեմբերի համեմատ նվազել է 9.3%-ով, և ՀՀ կենտրոնական բանի պարտքը, որը կազմել է մոտ 8.7%, ինչը 2021թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճել է 12.7%-ով:
- 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին Հայաստանի բյուջեի եկամուտը կազմել է 1,500,686.6 մլն դրամ, ինչը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճել է 24.9%-ով:

Գծապատկեր 27: Հայաստանի բյուջեի եկամուտները և ծախսերը մլն. դրամ

- Վերոնշյալ աճը հիմնականում պայմանավորված է հարկերի և տուրքերի եկամուտների աճով, որը կազմել է մոտ 23.6%-ով՝ հասնելով 1,405,766.3 մլն դրամի:
- 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին ՀՀ կառավարության ծախսերն ավելացել են մոտավորապես 7.4%-ով: Պետական ծախսերը բաժանվում են ընթացիկ ծախսերի և ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի:
- Ընթացիկ ծախսերն աճել են 4.2%-ով, որը ներառում է պետական հատվածի աշխատողների աշխատավարձերը, ապրանքների և ծառայությունների ձեռքբերումը, տոկոսավճարները, դրամաշնորհները և այլն:
- Ոչ ֆինանսական ակտիվներն աճել են 38.5%-ով:
- Հայաստանը 2022թ. հունվար-սեպտեմբերին ունեցել է բյուջեի հավելուրդ. Դա պայմանավորված է նրանով, որ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ բյուջեի եկամուտներն ավելին էին, քան կառավարության ծախսերը»: